

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

2026
1-сон

SERVIS

ILMIY-AMALIY JURNAL 2026 yil, 1-soni

Muassis: Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi tomonidan 2008 yil 31 dekabrda
0561-raqam bilan ro‘yxatga olingan.

O‘zR OAK Riyosatining 19.03.2017 y., 239/5-sonli qarori bilan e‘tirof etilgan

Tahririyat a‘zolari:

Mas‘ul kotib:

i.f.d., prof. M.Q.Pardaev

Muharrirlar:

i.f.d., dotsent F.A.Safarov
PhD, dotsent I.M.Pardaeva
PhD, I.Sh.Ernazarova

Texnik muharrir:

katta o‘qituvchi F.O.O‘roqov

Korrektor:

PhD, dotsent v.b.
T.I.Yahyoyev

Sahifalovchi:

PhD, dotsent v.b.
H.N.Ochilova

1 yilda 4 marotaba
chop etiladi.

**O‘zbekiston hududida
tarqatiladi.**

Tahririyat manzili:

140100, Samarqand shahar,
Amir Temur ko‘chasi, 9-uy,

tel.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

faks: +998(366)231-12-53
el.pochta:

samisiservis@mail.ru

Tahrir hay‘ati raisi:

M.E.Po‘latov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori,
i.f.d., professor

Tahrir hay‘ati raisi o‘rinbosari:

M.Q.Pardayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Tahrir hay‘ati a‘zolari:

M.M.Muxammedov – SamISI professori, iqtisod fanlari
doktori

D.R.Zaynalov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Murtazayev – TDIUSF direktori, iqtisod fanlari doktori,
professor

M.R.Boltabayev – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

R.X.Ergashev – QarMII professori, iqtisod fanlari doktori

B.K.G‘oibnazarov – iqtisod fanlari doktori, professor

I.S.To‘xliyev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

K.B.Urazov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Q.J.Mirzayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

B.I.Isroilov – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

G.M.Shodiyeva – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

S.N.Toshnazarov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

R.N.Normaxmatov – SamISI professori, texnika fanlari doktori

A.Bektemirov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Pardayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

M.T.Alimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Z.Dj.Adilova – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

Sh.O.Quvondiqov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

L.N.Xalikova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

F.A.Safarov – SamISI dotsenti, iqtisod fanlari doktori

A.M.Karimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

I.B.Mattiyev – SamISI professori, pedagogika fanlari doktori

B.F.Boronov – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

A.N.Xoliqulov – SamISI professori, iqtisod fanlari nomzodi

X.A.Raximov – SamISI dotsenti, PhD

S.A.Babanazarova – SamISI dotsenti, PhD

H.N.Ochilova – SamISI dotsenti v.b., PhD

I.R.Berdikulova – SamISI dotsenti v.b., PhD

A.Q.G‘apparov – SamISI dotsenti v.b., PhD

Farrux Shadiyorovich Shanazarov Ijtimoiy xizmatlarning inson kapitaliga ta’siri va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishdagi funksiyalari	80
Mo‘minjon Shavqiddin o‘g‘li Muxiddinov Erkin iqtisodiy zonalarda logistika xizmatlarini rivojlantirish bo‘yicha xorij tajribasidan foydalanish	83
Behzod Berkinbayevich Qarshiyev O‘zbekistonda pullik tibbiy xizmatlar rivojlanishi	89
Akmal Ahtamovich Nizamov Yangi integratsiyalashgan tarmoqli-analitik model asosida logistik xizmatlarini optimallashtirish	95
TURIZM VA MEHMONXONA XO‘JALIGI	
Шухрат Хасанович Саттаров Современные тенденции и перспективы развития туризма в условиях цифровой экономики	100
Дилафруз Каршиевна Усманова Особенности применения форсайт-технологий в повышении конкурентоспособности национального туризма	104
Diyora Istamovna Ochilova, Rayhona Sadriddinovna Amriddinova Turistik xizmatlar nomoddiyligi va iste’molchi tajribasi: sifat hamda qiymatga asoslangan baholash	110
Оқила Сатимбаева Элликқалға туманида туризмнинг ривожлантириш имкониятлари	114
Nilufar Xabibjonovna Xolboyeva, Rayhona Sadriddinovna Amriddinova Mijozni ushlab qolish va yangi mijoz jalb qilishda sodiqlik dasturining o‘rni (Hilton Worldwide misolida)	118
Shohista Bobobekovna Toyirova Tog‘li hududlarda ekologik turizmni rivojlantirishda jahon tajribalari	123
MENEJMENT VA MARKETING	
Muhitdin Aynakulov Sayyohlar temperamentiga asoslangan sayyohlik infratuzilmasini tabaqalashtirilgan holda rejalashtirish modeli	128
Diyor Haqberdiyevich Xolmamatov Ulgurji savdoda marketing logistikasi strategiyasidan foydalanish	130
Xilola Nematovna Ochilova Ijtimoiy tarmoqlarda raqamli biznesni boshqarishning mohiyati va ahamiyati	135
Камилла Бахромовна Суюнова Обеспечение маркетинговой прозрачности бизнеса через цифровой аудит на онлайн-рынках	139
Sanjarbek Komiljon o‘g‘li Boyjigitov Iste’molchi xulq-atvorini tahlil qilishda Engel-Kollat-Blackwell modelidan foydalanish imkoniyatlari	142
Ашур Али Рустам угли Латипов, Паризода Раджаб кизи Алибекова Развитие сравнительного менеджмента за рубежом: кризис универсальной модели и вызов азиатских практик	146
Sadulla Shodiyevich Urazov Liderlikka xulq-atvor yondashuvining nazariy konsepsiyalari va boshqaruv tizimidagi o‘rni	150

MENEJMENT VA MARKETING

Muhitdin Aynakulov – JizPI professori, i.f.n.

SAYYOHLAR TEMPERAMENTIGA ASOSLANGAN SAYYOHLIK INFRATUZILMASINI TABAQALASHTIRILGAN HOLDA REJALASHTIRISH MODEL

Annotatsiya. Mazkur maqolada sayyohlarning temperament turlarini hisobga olgan holda sayyohlik infratuzilmasini tabaqalashgan tarzda rejalashtirish modeli ishlab chiqilgan. Tadqiqotda xizmat tezligi, muhit qulayligi va axborot taqdimoti asosiy baholash mezonlari sifatida tahlil qilingan. Olingan natijalar infratuzilmani shaxsga yo‘naltirilgan holda tashkil etish xizmatlardan qoniqish darajasini oshirishini ko‘rsatdi. Taklif etilgan model hududiy sayyohlik boshqaruvida amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: sayyohlik infratuzilmasi, temperament, tabaqalashgan rejalashtirish, xizmat sifati, psixologik xususiyatlar, sayyohlar xulqi, qoniqish indeksi, transport tizimi, servis xizmatlari, hududiy rivojlanish.

Kirish. So‘nggi yillarda dunyo miqyosida sayyohlik sohasi global darajada iqtisodiy o‘sish, hududiy rivojlanish va ijtimoiy farovonlikni ta‘minlovchi muhim strategik yo‘nalish sifatida e‘tirof etilmoqda. Binobarin, raqobat kuchayib borayotgan hozirgi sharoitda sayyohlik infratuzilmasini zamonaviy talablar asosida rivojlantirish bilan bir qatorda, sayyohlarning ehtiyojlari va psixologik xususiyatlarini hisobga olish ham bu boradagi xizmatlar sifati va hududlarning raqobatbardoshligini oshirish qatori, muhim ahamiyat kasb etadi [1].

O‘zbekiston Respublikasida ham so‘nggi yillarda sayyohlik infratuzilmasini rivojlantirish, transport-logistika tizimlarini takomillashtirish va servis xizmatlari sifatini oshirishga qaratilgan izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Natijada sayyohlik obyektlari soni va xizmatlar xilmaxilligi ortib, ichki hamda tashqi sayyohlar oqimi kengayib bormoqda [2]. Biroq amaliyotda infratuzilmani rejalashtirish jarayonida ko‘pincha sayyohlarning alohidalashtirilgan, xususan, psixologik farqlari yetarli darajada inobatga olinmayapti.

Ilmiy kuzatuvlar shuni ko‘rsatadiki, sayyohlarning temperament turlari ularning xizmatlardan foydalanish uslubi, tezlikka bo‘lgan ehtiyoji va muhitni qabul qilish xususiyatlariga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Shunga qaramasdan, mazkur omillarga asoslangan holda sayyohlik infratuzilmasini tabaqalashgan tarzda rejalashtirish mexanizmlari hali yetarli darajada shakllanmagan. Mazkur tadqiqotda sayyohlarning temperament turlarini hisobga olgan holda sayyohlik infratuzilmasini tabaqalashgan tarzda rejalashtirish modeli taklif etiladi, zero, u transport, sayyohlarni joylashtirish, ularga xizmat ko‘rsatish va axborot muhitini psixologik xususiyatlarga moslashtirishni nazarda tutadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. So‘nggi tadqiqotlarda sayyohlik infratuzilmasini rivojlantirish masalalari hududiy iqtisodiy o‘sish va xizmatlar sifati bilan bog‘liq holda ko‘rib chiqilgan. Xususan, Soatov A.M. ishlarida klaster yondashuvi infratuzilma obyektlari faoliyatini muvofiqlashtirishda samarali mexanizm sifatida asoslangan bo‘lsa, Aynakulov M.A. va Abduxamidov E. tadqiqotlarida infratuzilma rivojida institutsional va me‘yoriy-huquqiy muvofiqlashtirishning ahamiyati yoritilgan. Muhitdinov A.A. tomonidan hududiy sayyohlik faoliyatining institutsional asoslari tahlil qilinib, infratuzilmani rejalashtirishda mahalliy sharoitlarni hisobga olish zarurligi ko‘rsatilgan.

Biroq, mazkur adabiyotlarda sayyohlarning temperamentiga asoslangan tabaqalashgan infratuzilma rejalashtirish masalalariga e‘tibor berilmagan bo‘lib, bu ushbu tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

Tadqiqot metodologiyasi. Taklif etilayotgan yondashuvni ilmiy jihatdan asoslashda psixometrik testlar, strukturaviy modellashtirish usullari hamda xizmatlardan qoniqish indeksleri orqali baholash mexanizmlaridan foydalanish ko‘zda tutiladi. Bu esa sayyohlik infratuzilmasini rejalashtirishda shaxsga yo‘naltirilgan, moslashuvchan va barqaror boshqaruv modelini shakllantirish imkonini beradi.

Tahlil va natijalar. Mazkur bo‘limda sayyohlarning temperament turlarini inobatga olgan holda sayyohlik infratuzilmasini tabaqalashgan tarzda rejalashtirish modelining amaliy

samaradorligi tahlil qilinadi. Taklif etilgan modelning asosiy g‘oyasi infratuzilma elementlarini “o‘rtacha sayyoh” tamoyiliga emas, balki sayyohlarning psixologik xususiyatlariga moslashtirilgan holda tashkil etishdan iborat. Tahlil jarayonida transportdan foydalanish qulayligi, xizmat ko‘rsatish tezligi, muhitning psixologik qulayligi hamda umumiy qoniqish darajasi asosiy baholash mezonlari sifatida tanlandi.

Tadqiqot doirasida shartli ravishda shakllantirilgan 4 ta sayyohlar guruhi (sangvinik, xolerik, flegmatik va melanxolik temperament turlari) misolida taklif etilgan modelning natijalari baholandi. Baholash 1 dan 5 gacha bo‘lgan ballik tizim asosida amalga oshirildi.

1-jadval

Temperament turlariga moslashtirilgan infratuzilma modelining baholash natijalari

Temperament turi	Xizmat tezligidan qoniqish (ball)	Muhit qulayligi (ball)	Axborotni qabul qilish qulayligi (ball)	Umumiy qoniqish indeksi
Sangvinik	4,3	4,1	4,4	4,27
Xolerik	4,6	3,8	4,2	4,20
Flegmatik	3,9	4,6	4,1	4,20
Melanxolik	3,7	4,7	4,0	4,13

1-jadval ma’lumotlari shuni ko‘rsatadiki, temperamentga moslashtirilgan infratuzilma modeli barcha guruhlar bo‘yicha umumiy qoniqish indeksining nisbatan yuqori bo‘lishini ta’minlagan. Xolerik temperamentdagi sayyohlar xizmat ko‘rsatish tezligiga yuqori baho bergan bo‘lsa (4,6 ball), muhit qulayligi bo‘yicha ularning bahosi nisbatan pastroq ekani kuzatiladi (3,8 ball). Aksincha, flegmatik va melanxolik temperamentdagi sayyohlar uchun muhit qulayligi eng muhim omil bo‘lib, ushbu ko‘rsatkich mos ravishda 4,6 va 4,7 ballni tashkil etgan.

Sangvinik temperamentdagi sayyohlar barcha ko‘rsatkichlar bo‘yicha muvozanatli natijalarni namoyon etib, umumiy qoniqish indeksi eng yuqori darajaga (4,27) erishgan. Bu holat sangvinik temperamentdagi sayyohlarning moslashuvchanligi va infratuzilmaning turli elementlariga tez moslasha olish xususiyati bilan izohlanadi.

Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, sayyohlik infratuzilmasini temperament turlariga asoslangan holda tabaqalashgan tarzda rejalashtirish xizmatlar sifati va umumiy qoniqish darajasini oshirishga xizmat qiladi. Taklif etilgan model infratuzilma yuklamasini muvozanatlashtirish, xizmatlardan foydalanish samaradorligini oshirish hamda hududiy sayyohlik salohiyatidan to‘liqroq foydalanish imkonini beradi.

Xulosa va takliflar. Mazkur tadqiqotda sayyohlarning temperament turlarini hisobga olgan holda sayyohlik infratuzilmasini tabaqalashgan tarzda rejalashtirish modeli ishlab chiqildi va uning amaliy samaradorligi baholandi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, infratuzilmani an’anaviy “o‘rtacha sayyoh” yondashuvi asosida emas, balki sayyohlarning psixologik xususiyatlariga moslashtirilgan holda tashkil etish xizmatlardan qoniqish darajasini oshirish, infratuzilma yuklamasini muvozanatlashtirish hamda hududlarning umumiy raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

O‘tkazilgan tahlillar natijasida temperament turlariga mos infratuzilma elementlari (xizmat tezligi, muhit qulayligi va axborot taqdimoti) sayyohlarning xulq-atvori va ehtiyojlariga sezilarli darajada mos kelishi aniqlandi. Xususan, xolerik temperamentdagi sayyohlar uchun xizmat ko‘rsatish tezligi ustuvor ahamiyat kasb etsa, flegmatik va melanxolik temperamentdagi sayyohlar uchun sokin muhit va psixologik qulaylik muhim omil ekanligi tasdiqlandi. Ushbu holatlar taklif etilgan modelning nazariy asoslanganligini va amaliy jihatdan qo‘llash imkoniyatini ko‘rsatadi.

Mazkur jarayonni yanada takomillashtirish maqsadida quyidagi takliflar ilgari suriladi:

1. Sayyohlarni temperament turlari bo‘yicha dastlabki segmentatsiya qilish mexanizmlarini (so‘rovnomalar, raqamli testlar) joriy etish orqali infratuzilma xizmatlarini moslashtirish.

2. Transport va logistika tizimlarini xizmat tezligi va qulayligi darajasiga ko‘ra, tabaqalashgan holda tashkil etish [3].

3. Joylashtirish obyektlarida sokin va faol zonalarni aniq ajratish orqali turli

temperamentdagi sayyohlar ehtiyojlarini qondirish.

4. Axborot xizmatlarini (yo‘riqnoma, mobil ilova, belgilar) temperament xususiyatlariga mos ravishda vizual va funksional jihatdan tabaqalashtirish.

5. Raqamli texnologiyalar asosida xizmatlardan qoniqish darajasini doimiy monitoring qilish va moslashuvchan boshqaruv mexanizmlarini joriy etish.

6. Hududiy sayyohlik boshqaruv organlari va servis subyektlari uchun temperamentga asoslangan infratuzilma rejalashtirish bo‘yicha uslubiy tavsiyalar ishlab chiqish.

1-, 2- va 5-takliflar eng yuqori amaliy samaradorlikka ega bo‘lib, qisqa muddatda xizmatlar sifati va boshqaruv aniqligini oshiradi. 3- va 4-takliflar o‘rta ustuvor bo‘lib, psixologik qulaylikni ta‘minlaydi, 6-taklif esa uzoq muddatli institutsional ahamiyatga ega. Shu tariqa, tadqiqot natijalari sayyohlik infratuzilmasini rejalashtirishda shaxsga yo‘naltirilgan, moslashuvchan va barqaror modelni joriy etish zarurligini ilmiy jihatdan asoslab beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Soatov A.M. Iqtisodiyotni transformatsiyalash sharoitida klasterlar faoliyatini rivojlantirish bo‘yicha ba‘zi tavsiyalar // International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – С. 164-166.

2. Айнакулов М. А., Абдухамидов Э. Нормативно-правовая база интеграционных отношений хозяйствующих субъектов // Молодой ученый. – 2016. – №. 7-2. – С. 80-83.

3. Muhitdinov A.A. Tourist Activity and Its Institutional Fundamentals in Jizak Region // JournalNX. – С. 597-601.

<p>М.Айнакулов</p> <p>Модель дифференцированного планирования туристской инфраструктуры на основе темперамента туристов</p>	<p>M. Aynakulov</p> <p>A model of differentiated planning of tourism infrastructure based on tourists' temperament</p>
<p>Аннотация. В статье разработана модель дифференцированного планирования туристской инфраструктуры с учетом типов темперамента туристов. В исследовании проанализированы скорость обслуживания, комфорт среды и доступность информации как ключевые показатели оценки. Полученные результаты подтверждают эффективность персонализированного подхода к организации туристской инфраструктуры. Предложенная модель имеет практическое значение для управления туристским развитием территорий.</p> <p>Ключевые слова: туристская инфраструктура, темперамент, дифференцированное планирование, качество услуг, психологические особенности, поведение туристов, индекс удовлетворенности, транспортная система, сервисные услуги, региональное развитие.</p>	<p>Abstract. This article proposes a differentiated tourism infrastructure planning model based on tourists' temperament types. The study analyzes service speed, environmental comfort, and information accessibility as key evaluation criteria. The findings indicate that a personalized infrastructure approach increases tourists' satisfaction levels. The proposed model has practical relevance for regional tourism management.</p> <p>Keywords: tourism infrastructure, temperament, differentiated planning, service quality, psychological traits, tourist behavior, satisfaction index, transport system, service environment, regional development.</p>

Diyor Haqberdiyevich Xolmamatov – SamISI mustaqil izlanuvchisi, PhD, professor

ULGURJI SAVDODA MARKETING LOGISTIKASI STRATEGIYASIDAN FOYDALANISH

<p>Аннотасија. Mazkur maqolada ulgurji savdoda marketing logistikasi strategiyasidan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari, marketing logistikasi strategiyalarining asosiy turlari, ularning ulgurji savdoda foydalanish yo‘nalishlari yoritilgan. Shuningdek, ulgurji savdoda marketing logistikasi strategiyasidan foydalanishda logistika xarajatlari, zaxiralар aylanish tezligi, buyurtmalarni o‘z vaqtida bajarish darajasi va mijozlar sodiqligi kabi ko‘rsatkichlarga e‘tibor berish asoslab berilgan.</p> <p>Kalit so‘zlar: ulgurji savdoda marketing logistikasi, marketing logistikasi strategiyasi, ulgurji savdoda buyurtmalarni boshqarish, ta‘minot zanjiri, ta‘minot zanjirini boshqarish, zaxiralarni boshqarish, logistika xarajatlari, zaxiralар aylanish tezligi, buyurtmalarni o‘z vaqtida bajarish darajasi, mijozlar sodiqligi, sotuvdan keying servis.</p>

ISSN 2091-5187

☞ “SERVIS” ☞

Jurnal Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tahririyat
bo‘limida nashrga tayyorlandi.

06.03.2026 yilda terishga berildi. 19.03.2026 yilda bosishga ruxsat etildi. Ofset bosma qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84_{1/8}. “Times” garniturasini. Ofset bosma usuli. Shartli bosma tabog‘i 15,4. Hisob-nashriyot tabog‘i 14,37. Adadi 100 nusxa. Buyurtma № 0031A/26

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining
matbaa bo‘limida chop etildi.

Litsenziya № 025316.

Reestr № X-119112.

Manzil: Samarqand shahri, Shoxruh ko‘chasi, 60-uy.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026.